

Handläggare
Annika Risel
Telefon: 08-508 33 607

Till
Utbildningsnämnden
2020-02-06

Möjlighet till betyg från årskurs 4

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/1907

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Lee Orberson
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Utbildningsdepartementets promemoria ”Möjlighet till betyg från årskurs 4” till utbildningsnämnden för yttrande. Det finns idag en försöksverksamhet som började tillämpas läsåret 2017/18 som gäller betygsättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Förslaget som presenteras i promemorian innebär att begränsningen av hur många skolenheter som får delta i försöksverksamheten tas bort. Det innebär också att det är rektorn som får besluta att betyg ska sättas i nämnda årskurser och skolformer vid den skolenhet som rektorn ansvarar för.

Förvaltningen ställer sig bakom förslagets utgångspunkter och intentioner. Förvaltningen ställde sig även tidigare bakom förslaget att införa den nuvarande försöksverksamheten. Ur ett likvärdighetsperspektiv har förvaltningen synpunkter på det nu aktuella förslagets utformning, som innebär att det är varje rektor som avgör om betyg ska införas. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat Utbildningsdepartementets promemoria "Möjlighet till betyg från årskurs 4" till utbildningsnämnden för yttrande. Av promemorian framgår att regeringens mål är att Sverige ska vara en framstående kunskapsnation. Trots att svenska elevers resultat i internationella kunskapsmätningar förbättrats de senaste åren behöver mer göras för att förbättra kunskapsresultaten. Regeringen vidtar en rad åtgärder för att säkerställa att elevernas kunskaper följs upp och att tidiga insatser ges i skolan. Bland annat infördes år 2016 kunskapskrav i läsförståelse i årskurs 1 och nationella bedömningsstöd i matematik samt i svenska och svenska som andraspråk för lågstadiet. Den 1 juli 2019 infördes även ett obligatoriskt nationellt kartläggningmaterial i förskoleklass om språklig medvetenhet och matematiskt tänkande samt en läsa-, skriva- och räknagaranti för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet. Andra centrala uppföljningsinstrument i skolan är skriftliga individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal och, i årskurs 6 och uppåt, betyg.

Det finns idag en pågående försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 som började tillämpas läsåret 2017/18. Av försöksordningen framgår att försöksverksamheten får omfatta högst 100 skolenheter och avser betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskola. I de årskurser där betyg sätts finns inte något krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner. Förutsättningarna för deltagande i försöksverksamheten är att en huvudman bara får delta i försöksverksamheten om det hos den berörda skolenhetens rektor och lärare finns intresse av att delta.

Den 1 januari 2019 ingicks det så kallade januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. I januariavtalet framgår av punkten 50 att "Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs 4. Reformen införs första juli 2020, då det nuvarande försöket upphör". Förslagen i promemorian utgår från denna uppgörelse.

Förslaget

Förslaget i promemorian är att de skolor som vill ska kunna sätta betyg från årskurs 4. Försöksverksamheten ska fortsättningsvis gälla betygsättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Förslaget innebär att begränsningen av hur många skolenheter som får delta i försöksverksamheten tas bort.

Det ska vidare vara rektorn som får besluta att betyg ska sättas i nämnda årskurser och skolformer vid den skolenhet som rektorn ansvarar för. Lärarna vid berörd skolenhet ska ha haft god möjlighet att yttra sig inför ett sådant beslut. Rektorn ska anmäla beslutet till Skolverket. Det är även rektorn vid den skolenhet som deltar i försöksverksamheten som ska vara skyldig att lämna de uppgifter som Skolverket begär och medverka i uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten.

Det ska vidare införas en ändring som innebär att om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs i grundskolan, specialskolan eller sameskolan, får rektorn besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

I skälen till förslaget redovisas bland annat Skolverkets utvärdering av betyg i årskurs 4. Denna utvärdering visar att betyg i årskurs 6 verkar ha lett till ett ökat fokus på elevernas kunskapsutveckling, främst när det gäller de elever vars kunskaper inte når upp till kunskapskraven för betyget E. Trots detta konstaterar Skolverket att flera omständigheter tyder på att det inte har skett någon förändring av hur många elever som faktiskt får stöd efter att betygen från årskurs 6 infördes jämfört med tidigare.

Skolverkets utvärdering visar även att tidigare betyg kan öka elevernas motivation. Hos både lärare, elever och vårdnadshavare finns dock upplevelsen att olika grupper av elever påverkas på olika sätt av de tidigare betygen. Högpresterande elever och flickor upplevs motiveras av betygen i högre grad än lågpresterande elever och pojkar. Vidare upplever flertalet lärare att högpresterande elevers kunskapsutveckling gynnas i större utsträckning av införande av betyg än lågpresterande elever.

När det gäller frågan om stress hos eleverna uppger 77 procent av lärarna att eleverna är mer stressade efter att betyg från årskurs 6 införts.

Sammantaget gör Skolverket bedömningen ”att betygen från årskurs 6 bidragit till både positiva och negativa konsekvenser och att det inte är möjligt att uttala sig om huruvida betygen har haft en faktisk effekt på elevers resultat och kunskapsutveckling.”

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig bakom förslagets utgångspunkter och intentioner. Förvaltningen delar bedömningen att det är av stor vikt att lärare systematiskt följer upp, bedömer och utvärderar elevernas kunskapsutveckling för att ge alla elever goda möjligheter att utvecklas. Detsamma gäller att ge alla elever den ledning och stimulans de behöver och även ge stöd utifrån behov.

Propositionen ”En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4” (prop. 2016/17:46) framhåller att effekterna av att införa tidigare betyg inte är tillräckligt vetenskapligt belagda, men ett sätt att fördjupa kunskapen inom området kan vara att genomföra en mindre omfattande och frivillig försöksverksamhet. Förvaltningen ställde sig bakom förslaget att införa den nuvarande försöksverksamheten, enligt tjänsteutlåtande till utbildningsnämnden 2016-08-18.

Den nuvarande försöksverksamheten är ännu inte utvärderad, men Skolverket har utvärderat betyg från årskurs 6, redovisat 2017. Enligt den remitterade promemorian gör Skolverket sammantaget bedömningen ”att betygen från årskurs 6 bidragit till både positiva och negativa konsekvenser och att det inte är möjligt att uttala sig om huruvida betygen har haft en faktisk effekt på elevers resultat och kunskapsutveckling.” I linje med annan forskning i Sverige är det svårt att kunna bedöma om betyg i tidiga åldrar har haft någon effekt på elevernas kunskapsutveckling. Den största utmaningen för förvaltningen är att uppnå uppdraget om likvärdig skola och att kunna kompensera för elevers olika socioekonomiska förutsättningar.

Utifrån ett likvärdighetsperspektiv har förvaltningen synpunkter på utformningen av förslaget med försöksverksamheten. Förslaget innebär att det är rektor på en skola som får besluta om betyg ska sättas i nämnda årskurser och skolformer på skolan. Med andra ord kommer vissa skolor att ha betyg från årskurs 4 och andra inte, vilket förvaltningen inte anser är förenligt med en likvärdig skola.

Detta riskerar istället att ytterligare sortera elever och elevgrupper vid sökande av skola och att bli ännu en faktor som bidrar till homogeniserade skolmiljöer.

Förvaltningen delar promemorians bedömning att det inte bör innebära någon ytterligare kostnad för den tid som lärare kommer att lägga ner på betygssättningen från årskurs 4 eftersom den kan anses kompenseras av borttagandet av kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Det är av yttersta vikt att inte belasta skolorna administrativt mer än uppdraget kräver. Det administrativa arbetet bedöms enligt promemorian inte heller vara betydande när det gäller den enkla anmälan om deltagande i försöksverksamheten och deltagande i utvärderingen. Dessutom ska lärare ha goda möjligheter att yttra sig inför deltagandet.

Enligt en tidigare politisk överenskommelse ska hela det nya betygssystemet utvärderas grundligt och redovisas för riksdagen år 2020. Förvaltningen menar att de synpunkter som lämnas angående försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 nogga behöver övervägas innan ytterligare beslut fattas. I detta sammanhang vill förvaltningen betona att skolor som ingår i en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 har ställt sig positiva till detta, vilket behöver beaktas vid utvärderingen.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet justeras omedelbart med anledning av remissens svarstid.

Bilaga

Promemorian ”Möjlighet till betyg från årskurs 4”